

KANSANMUSIIKIN JA KANSANTANSSIN TUTKIMUS JA JULKAISUT

Kansanmusiikin ja tanssin VISIO2015

Petri Hoppu ja Kristiina Ilmonen 10.7.2015

Taustaa

Kansanmusiikki on ollut Suomessa tutkimuksen kohteena jo 1800-luvulta lähtien, mutta vasta 1990-luvulta lähtien tutkimustoiminta laajeni nykyiselle tasolle. Kansantanssin tutkimus käynnistyi varsinaisesti vasta 1900-luvun lopulla, eikä se ole vielä saavuttanut vakiintunutta asemaa tiede- tai taideyliopistoissa. Pääasiassa kansanmusiikin tutkimuksen piiriin kuuluvia väitöskirjoja on julkaistu 1990-luvulta alkaen noin 25 kappaletta eli noin yhden väitöksen vuosivauhtia. Merkittävimpiä tässä suhteessa ovat olleet Tampereen yliopiston Musiikintutkimuksen laitos (etnomusikologian oppiaine) ja Helsingin yliopiston Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos (folkloristiikan oppiaine). Myös Sibelius-Akatemian kansanmusiikin aineryhmän tohtorikoulutuksessa on tehty muutamia tieteellisiä väitöskirjoja. Sibelius-Akatemian tohtorikoulutus rakentuu taiteellisten, tutkimuksellisten ja pedagogisten toimintamuotojen vuorovaikutukselle. Tohtorintutkinnon voi suorittaa oman osaamisprofiilinsa ja kiinnostuksensa mukaan tutkija-, taiteilija- tai kehittäjäkoulutuksessa.

Perinteisen tieteellisen tutkimuksen rinnalle nousi 1990-luvun lopulla kansanmusiikin taiteellinen tutkimus nykyään Taideyliopistoon kuuluvan Sibelius-Akatemian taiteellisen tohtorikoulutuksen myötä. Se on tuottanut vuodesta 2000 lähtien 17 taiteellista tohtorintutkintoa, sekin siis noin yhden vuodessa. Tohtorikoulutus vakiintui kansanmusiikin aineryhmässä vuonna erityisesti 2001 professuurin perustamisen myötä. Kiinnostus taiteelliseen tohtorikoulutukseen on hakijamääristä päätellen lievässä kasvussa. Kansantanssissa ei yliopistotasosta taiteellista tutkimusta ole vielä aloitettu. Taiteellinen tutkimus on alana vielä nuori, ja sen määritelmästä, metodeista ja merkityksestä käydään edelleen vilkasta kansainvälistä keskustelua. Kansanmusiikin tohtorikoulutuksessa kokemus taiteellisista tutkinnoista on ollut positiivinen: taiteilijan erityinen näkökulma, tekemällä tutkiminen, tuottaa uudenlaista ja ainutlaatuista, kokemukseen perustuvaa tietoa, näkemystä ja taitoa.

Suomen ulkopuolella suomalais-karjalaisen kielialueen kansanmusiikkia tai kansantanssia on käsitelty viime vuosina enenevässä määrin erityisesti pedagogiikan näkökulmasta. Etnomusikologi Juniper Hill on julkaissut aihetta käsittelevän väitöskirjansa jälkeen useita artikkeleita Sibelius-Akatemian kansanmusiikin aineryhmän pedagogisesta filosofiasta. Kansanmusiikin aineryhmän pedagogisia ratkaisuja käsittelee myös esimerkiksi juuri ilmestynyt, uutta näkökulmaa akateemiseen arviointiin hakeva artikkeli ”Participatory assessment and the construction of professional identity in folk and popular music programs in Finnish and Australian music universities” (Partti, Westerlund, Lebler, International Journal of Music Education 1–15).

Sekä tieteellinen että taiteellinen tohtorikoulutus ovat Suomessa verkostoituneet monitieteisesti viimeisen parinkymmenen vuoden aikana erilaisissa kansallisissa tutkijakouluissa, joiden merkitys myös kansanmusiikin ja -tanssin tutkimuksen kehitykselle on ollut huomattava. Tutkijakoulujärjestelmään pääsi tosin hakumenettelyllä vain osa tohtorikoulutettavista, joten se loi tiettyä eriarvoisuutta tohtoriopiskelijoiden välille. Kansallisia tutkijakouluja ovat rahoittaneet Opetus- ja kulttuuriministeriö, yliopistot ja Suomen Akatemia. Tutkijakoulujärjestelmän

kansallinen rahoitus päättyy vuonna 2015, jolloin yliopistot joutuvat kehittämään omat mallinsa tohtorikoulutuksensa rahoittamiseen. Tohtorintutkintojen määrä Suomessa kasvoi noin kolminkertaiseksi 1990-luvun alusta 2010-luvulle tultaessa. Opetusministeriön nykyisenä tavoitteena on mahdollistaa tohtorintutkinnon suorittaminen nykyistä, tyypillistä 7-8 vuotta lyhyemmässä ajassa.

Kansanmusiikin tutkijoita on ollut mukana esimerkiksi seuraavissa tutkijakouluissa:

Kansanmusiikin ja Populaarimusiikin tutkijakoulu sai Opetusministeriön rahoitusta viiteen tohtorikoulutuspaikkaan vuosina 2003-2006. Tutkijakoulu toteutui Sibelius-Akatemian ja Tampereen Yliopiston, Kansanmusiikki-instituutin sekä Suomen Jazz & Pop-arkiston yhteistyönä. Vuonna 2007 käynnistyneen Musiikin ja näyttämötaiteen tutkijakoulun toimintakaudella 2007-2011 työskentelivät rinnakkain aiempien tutkijakoulujen mukaiset Kansanmusiikin ja populaarimusiikin tohtoriohjelma ja Valtakunnallinen Esittävän taiteen tohtoriohjelma. Musiikintutkimuksen valtakunnallinen tohtoriohjelma MuTo on toiminut vuosina 2012-2015 sekä Taiteellisen tutkimuksen tohtoriohjelma TAhto vuosina 2012-2015.

Tutkimusverkostot ovat toinen, väljempi tapa rakentaa siltoja eri tutkimusalojen välille ja luoda tutkimuksellista synergiaa. Kansanmusiikin ja –tanssin tutkimukseen liittyy esimerkiksi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tukema 1800-luvun tutkimuksen verkosto.

Rahoituksellisesti suurimpia tutkimushankkeita viime vuosina ovat olleet esimerkiksi Heikki Laitisen johtama, eri säätiöiden ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tukema Runolauluprojekti 2002-2010 sekä Suomen Kulttuurirahaston rahoittama, Hannu Sahan johtama kanteletietokannan luomiseen tähtäävä hanke, joka on parhaillaan käynnissä. Kansanmusiikin tutkimus onkin keskittynyt erityisesti runolaulun ja kanteleen ympärille.

Kansanmusiikin ja kansantanssin tutkimuksellisten julkaisujen määrä on kasvanut tasaisesti 1990-luvun alusta. Perinteisiä kustantajia ovat olleet Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Svenska litteratursällskapet i Finland, Kansanmusiikki-insituutti, Folkmusikinstitutet (nyt osana Svenska litteratursällskapetia) sekä yliopistot (erityisesti väitöskirjat ja taiteellisten tohtorintutkintojen kirjalliset työt). Myös alan järjestöjen (ml. Harmonikka-insituutti ja Maailman musiikin keskus) julkaisutoiminta on ollut merkittävää, ja kansantanssin puolella useimmat julkaisut ovatkin järjestöjen kustantamia. Sibelius-Akatemian kansanmusiikin aineryhmän julkaisutoimintaan sisältyy myös mittava CD-sarja ja pedagogista oppimateriaalia: <http://etno.net/>

Julkaisut voidaan jakaa akateemisiin tutkielmiin, populaaritieteellisiin tutkielmiin, aikakauslehtiin, ainesjulkaisuihin, audiovisuaaliseen materiaaliin sekä musiikki- ja tanssioppaisiin. Taiteellista tutkimusta julkaistaan myös konsertteina ja muina tapahtumina. Akateemiset tutkielmat on viimeisten vuosien aikana julkaistu enenevässä määrin sähköisessä muodossa. Uusi julkaisumuoto hyödyttää erityisesti kansanmusiikin taiteellista tutkimusta, jonka tuloksia voidaan jakaa ääni- ja videoklippien avulla ymmärrettävämmin kuin pelkkänä tekstinä. Muuten pääosa julkaisuista on perinteisiä painotuotteita ja äänitteitä.

Viime vuosikymmenen julkaisuista tärkeimpiä ovat olleet WSOY:n julkaiseman Suomen musiikin historia –teossarjan osat Kansanmusiikki (Asplund-Hoppu-Laitinen-Leisiö-Saha-Westerholm) sekä Populaarimusiikki (Jalkanen-Kurkela) vuosina 2006 ja 2003.

Suomen Kansan Vanhat Runot –julkaisun digitointi ja sen teksteistä verkkoon muodostettu SKVR-tietokanta (SKS:n tutkimushanke: Kalevalaisen runouden digitointi- ja hakemistohanke –2009) on ollut virstanpylväs arkistomateriaalin saattamisessa sekä tutkijoiden että kaikkien kansanperinteestä kiinnostuneiden ulottuville. <http://skvr.fi>

Toinen tärkeä digitointihanke on ollut Svenska Litteratursällskapet in Finland:n verkossa julkaisema kokoelma suomenruotsalaisia pelimannisävelmiä: Finlands Svenska Folkdiktning <http://www2.sls.fi/folkdiktning/>

Suomalaisen kansanmusiikin ja kansantanssin tutkimuksen varhaisempaan historiaan voi tutustua tarkemmin mm. Kansanmusiikin keskusliiton tavoiteohjelmissa vuosilta 1982 ja 1991 sekä artikkelissa Kansanmusiikin tutkimus Suomessa (Koiranen, Leisiö, Saha teoksessa Johdatus musiikintutkimukseen, toim. Eerola, Louhivuori, Moisala, Suomen musiikkitieteellinen seura 2003).

Korkeakouluissa tapahtuva tutkimus

Kansanmusiikin ja kansantanssin tutkimusta tapahtuu useassa suomalaisessa korkeakoulussa ja eri oppiaineissa. Kuitenkin Tampereen yliopiston kansanperinteen, erityisesti kansanmusiikin, myöhemmän etnomusikologian ja nykyisen musiikintutkimuksen oppiaineen sisällä sekä Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston, nykyisen aineryhmän sisällä alan tutkimuksella on ollut korostettu asema erityisesti Erkki Ala-Könnin ja Heikki Laitisen vaikutuksesta. Alan väitöskirjat ja taiteelliset tutkimukset (ks. liite) liittyvät usein tavalla tai toisella historialliseen kansanmusiikkiin ja kansantanssiin, tai käsittelevät näiden revitalisaatiota ja harrastustoimintaa.

Myös pro gradu- / maisteritutkielmien sekä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden sisällä tehdään tutkimustyötä, joka valitettavan usein jää varsin vähälle huomiolle. Kansanmusiikin ammattilaisten koulutuksessa sekä Sibelius-Akatemiassa että ammattikorkeakouluissa on painotettu tutkivan muusikon – musisoivan tutkijan asennetta, joka heijastuu taiteellisen tutkimuksen tapaan myös perusopiskelijoiden soivissa opinnäytteissä. Kansantanssin puolella ainoastaan Oulun ammattikorkeakoulun tanssinopettajakoulutuksen kansantanssin suuntautumisvaihtoehdon puolelta tulee opinnäytteitä säännöllisesti.

Pääosa tutkimuksista kohdistuu suomalaiseen musiikkiin ja tanssiin, mutta mukana on myös muiden kulttuurien ilmiöihin kohdistuvaa tutkimusta. Useimmat tutkimukset käsittelevät pelkästään musiikkia tai tanssia, vain harvassa näitä ilmiöitä käsitellään millään tavoin rinnakkain.

Tutkimuslaitokset ja arkistot

Yliopistojen ulkopuolella tapahtuva tutkimus- ja tallennustoiminta on ollut Suomessa erittäin laajaa 1800-luvulta lähtien. Vanhimpia keräys- ja tallennustoimintaa harjoittavista laitoksista ovat perinnearkistot, mutta 1970-luvulla perustettiin myös kansanmusiikin omat instituutit, joiden tehtävät ovat arkistoja laajempia. Arkistojen ja instituuttien asema on muuttunut ja muuttumassa, ja on syytä huolehtia siitä, että niiden panostus tutkimuksen ja julkaisujen kentällä säilyy vahvana ja laajenee entisestään tilanteessa, jossa kansanmusiikki ja kansantanssi eivät ole vahvan akateemisen kiinnostuksen kohteina.

Kansanmusiikki-instituutti

Kansanmusiikki-instituutti sijaitsee Kaustisella ja tuottaa tutkimuksia, joiden päämääränä on lisätä yleistä tietoutta suomalaisesta kansanmusiikista sekä antaa virikkeitä kansanmusiikin harrastus- ja koulutustoimintaan. Instituutin keskeisimpiä tutkimuskohteita on tyyliintutkimus, mitä tuodaan esille eri pelimannien ohjelmistoja sisältäviä nuottikirjoja ja arkistolevyjä julkaisemalla. Tyyliintutkimuksen lisäksi instituutin tutkimushankkeet käsittelevät suomalaisen kansanlaulun estetiikkaa ja käyttöyhteyksiä, Erkki Ala-Könnin elämäntyötä sekä ammattiyhtye Tallarin historiaa. Lisäksi Kansanmusiikki-instituutti tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa kansanmusiikkiin liittyvissä tutkimushankkeissa sekä järjestää seminaareja ja tutkijatapaamisia.

Folkmusikinstitutet

Vaasassa toimiva Folkmusikinstitutet on suomenruotsalaisen kansanmusiikin informaatiokeskus. Instituutti palvelee niin harrastajia kuin tutkijoitakin ja se järjestää seminaareja ja kansanmusiikkikursseja. Instituutti tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa suomenruotsalaiseen kansanmusiikkiin ja kansantanssiin liittyvissä tutkimus- ja keruuhankkeissa. Nykyään Folkmusikinstitutet on osa Svenska litteratursällskapetia, ja julkaisutoiminta (tutkielmat, nuottijulkaisut) tapahtuu sen puitteissa.

Runolaulu-Akatemia

Kuhmossa Juminkeko-säätiön yhteydessä toimiva Runolaulu-Akatemia tutkii, tallentaa ja kehittää itämerensuomalaisia laulun ja soiton muotoja. Runolaulu-Akatemia toimii yhteistyössä kotimaisten ja ulkomaisten tutkimuslaitosten kanssa ja toteuttaa niiden kanssa yhteisiä hankkeita, harjoittaa alan julkaisutoimintaa sekä järjestää seminaareja.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kansanrunousarkisto

Kansanrunousarkisto on vanhin ja laajin perinnearkisto Suomessa. Se kattaa käsikirjoitus-, kuva- ja äänitearkiston Helsingissä sekä Joensuun perinnearkiston. Kansanrunousarkisto yhdistyy SKS:n kirjallisuusarkiston kanssa vuoden 2016 alusta. Kansanrunousarkiston merkitys on suuri erityisesti vanhimman musiikki- ja tanssiperinteen tutkimuksen osalta, ja kansantanssin kannalta olennaista on se, että arkistossa on erittäin kattava, Pirkko-Liisa Rausmaan johdolla koottu tanssiperinteen kortisto.

Svenska litteratursällskapet i Finland, Folkkultursarkivet

Folkkultursarkivet Helsingissä sisältää laaja-alaisesti suomenruotsalaista perinnemateriaalia jo 1800-luvulta lähtien. Arkiston kokoelmat koostuvat kirjallisesta materiaalista, valokuvista, nauhoitetuista haastatteluista ja musiikista ja kuvanauhoista. Kansantanssin kannalta keskeinen on Yngvar Heikelin Suomen ruotsinkieliseltä alueelta keräämä aineisto, joka on laajuudeltaan ainutlaatuinen Suomessa.

Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkisto

Kansanperinteen arkisto toimii Tampereen yliopiston Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikön yhteydessä arkisto-, tutkimus- ja palvelulaitoksena. Arkiston pohjana ovat professori Erkki Ala-Könnin keräämät aineistot, ja erityisesti pelimannimusiikin osalta sen merkitys on erittäin suuri. Äänitearkiston lisäksi siihen kuuluvat valokuva-arkisto sekä käsikirjoitus- ja asiakirjakokoelmat. Aiemmin arkisto oli osana Kansanperinteen ja myöhemmin Musiikintutkimuksen laitosta.

Laitosten ulkopuolella tapahtuva tutkimus- ja julkaisutoiminta

Tutkija voi toimia myös laitosten ulkopuolella. Suomessa suuri osa tohtorin tutkinnon jälkeen tapahtuvasta tutkimuksesta tehdään yksittäisten tutkijoiden toimesta, rahoituksesta riippumatta.

Haasteet

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on kansanmusiikin ja kansantanssin tutkimuksen edellytyksissä tapahtunut vähittäinen käänne huonompaan suuntaan: huolimatta tasaisesta väitösten tuotannosta vain harva folkloristi, musiikkititeilijä, etnomusikologi tai kansanmusiikin tohtori pystyy jatkamaan aktiivista tutkijanuraa kansanmusiikin tai kansantanssin parissa. Tutkijan paikkoja on erittäin vähän ja apurahoista on kova kilpailu. Lisäksi eräiden perinteisesti merkittävien tutkimuslaitosten tutkimus- ja julkaisutoiminta on niukentunut resurssien puutteessa (mm. Kansanmusiikki-Instituutti ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura). Suuret, tutkijoita työllistävät tutkimushankkeet ovat olleet harvassa. Tutkimus- ja julkaisutoiminta on siirtynyt yhä suuremmissa määrin tutkijoiden omalle kustannukselle.

Kansanperinteen, erityisesti kansanmusiikin professuurin perustaminen Tampereen Yliopistoon 1975 oli alan tutkimuksen kannalta merkittävä käännekohta. Tampereen Yliopiston Musiikintutkimuksen laitos kuitenkin lakkautettiin organisaatiouudistuksen osana vuoden 2011 alusta, ja musiikintutkimukseksi nimetty oppiaine siirrettiin aluksi Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden ja myöhemmin Viestinnän, median ja teatterin yksikköön. Oppiaineella ei ole enää itsenäistä tutkintoon johtavaa koulutusta. Kansanmusiikin ja –tanssin tutkimus on esimerkiksi musiikkititeilijöiden ja etnomusikologiensa piirissä saavuttanut vain vähäistä kiinnostusta – tutkijat suuntautuvat useimmiten populaarimpiin aiheiden pariin.

Yliopistojen laitosten välinen ja kansainvälinen tutkimusyhteistyö on vielä verraten vähäistä. Suurin osa tutkimuksesta julkaistaan suomen kielellä, joten kansainvälistyminen on haasteellista.

Tohtorikoulutuksen volyyymi on alalla sen verran pieni, että itsestään selvien tutkimusryhmien syntyminen on haasteellista. Saman aiheen tutkijoita ei välttämättä löydy kansainvälisestäkään mittakaavassa – tutkijan haasteena onkin oppia verkottumaan luovasti tieteenalojen välillä.

Mahdollisuudet

Kansanmusiikin ja tanssin tutkimuksella on tärkeä merkitys kansanmusiikin ja –tanssin ammattilaisten, muusikoiden, säveltäjien, tanssijoiden ja koreografien taiteellisen toiminnan taustoittajana. Kansanmusiikki ja –tanssi ovat taidemuotona kiinteässä yhteydessä historialliseen kontekstiin ja tarvitsevat tutkimusta tuottamaan uutta tietoa perinteisistä soitto-, laulu- ja tanssityyleistä sekä niihin liittyvästä tapakulttuurista. Toisaalta myös musiikin ja tanssin harjoittaminen ja esittäminen on itsessään tutkimuksellista toimintaa, joka tuottaa uutta tietoa ja

kokemusta kansanmusiikin ja -tanssin olemuksesta. Tieteellisen ja taiteellisen tutkimuksen läheinen kontakti ja yhteistyö on erinomainen väylä kansanmusiikin ja kansantanssin tutkimuksen edelleen kehittymiselle.

Tutkimus mahdollistaa myös oppimateriaalin tuottamisen harrastajien ja ammattilaisten käyttöön. Tiedon ja kokemuksen jakaminen eri muodoissaan on tärkeää: tarvitaan sekä popularisoitua että tutkimuksellista julkaisutoimintaa.

Kansanmusiikin tai kansantanssin piirissä väitelleitä ja työelämässä vielä mukana olevia tieteellisiä ja taiteellisia tohtoreita on liitteenä olevan, alustavan väitösluettelon perusteella ainakin viitisenkymmentä. Tutkimusaiheet muodostavat laajan kirjon. Lisäksi on tietysti tutkijoita, joiden väitös ei välttämättä liity kansanmusiikkiin tai tanssiin, mutta jotka ovat myöhemmin kiinnostuneet aiheesta. Näin suurelta joukolta voisi syntyä huomattavankin laajaa ja monipuolista tutkimusta, mikäli resursseja olisi tarpeeksi.

Tulevaisuuden teesejä ja toimenpiteitä

1. Musisoivan ja tanssivan ihmisen tavoittaminen

Julkaisutoiminnassa tulisi hyödyntää paremmin sähköisiä kanavia ja open access – julkaisemista. Alan kannalta tunnettavuus on erityisen tärkeää: sekä tutkimusten että aineistojen tulisi olla helposti saatavilla. Arkistoaineisto tulisi saada verkkoon, kuten Finlands svenska folkdiktning –sarjan nuottijulkaisujen osalta on tehty. Aineiston hyödyntäminen tulisi ottaa kiinteäksi osaksi alan ammattilaisten ja harrastajien toimintaa.

Sekä tieteellistä että taiteellista tutkimusta tulisi hyödyntää enemmän osana kansanmusiikki- ja kansantanssitoimintaa sekä alan tapahtumia. Tutkimuslaitosten, järjestöjen ja tapahtumajärjestäjien välistä yhteistyötä tulisi kehittää esimerkiksi yhdistämällä tieteellistä ja taiteellista toimintaa erilaisissa esityksissä. Samalla voitaisiin saada tutkimukselle enemmän medianäkyvyyttä.

Julkaisuja tulee suunnata enemmän myös muulle kuin suomenkieliselle yleisölle. Kansainväliseen tutkimusyhteisöön kuulumisen on tärkeää suomen kielisen tutkimuksen julkaisemisen rinnalla.

Kansanmusiikin ja -tanssin tutkimuksen tulisi olla säännöllistä ja näkyvää – oman tieteellisen julkaisusarjan käynnistämistä tulisi harkita. Myös alan tärkeimpien historiallisten ainesjulkaisusarjojen uusintapainoksia pitäisi julkaista.

2. Kansanmusiikin ja kansantanssin yhteyden löytäminen

Kansanmusiikin ja kansantanssin tutkimus tulisi nähdä enemmän yhtenä kokonaisuutena. Tutkijoita tulisi rohkaista yhdistämään ääntä ja liikettä tutkimustoiminnassa. Tämä avaa mahdollisuuksia kansanmusiikin ja kansantanssin syvällisempään tutkimukseen mutta myös laajemmin kulttuurintutkimuksellisesti innovatiivisiin hankkeisiin. Kansanmusiikin ja kansantanssin yhteisjulkaisuja aineistojulkaisuista tanssi- ja soitto-oppaisiin tulisi kehittää.

3. Kansanmusiikin ja kansantanssin erityisyyden korostaminen

Musiikki ja tanssi eivät ole sama asia, vaan ne vaativat omaa erityisosaamistaan niin käytännön tasolla kuin tutkimuksessakin. Erityisesti tutkimuksen puolella tulisi korostaa äänen ja liikkeen merkitysulottuvuuksia kulttuurissa: kaikkea ei voi selittää ja ymmärtää sanoin. Tutkijoiden laaja-alaiseen koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen esimerkiksi seminaarien kautta tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

4. Interventio suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan

Yliopistoissa tapahtuvat muutokset ajavat pieniä oppiaineita yhä ahtaammalle. Eri toimijoiden tulisi yhdistää voimiaan entistä tehokkaammin siten, että tutkimus- ja julkaisutoiminnan kautta kansanmusiikki ja kansantanssi näkyvät suomalaisessa kulttuurissa laaja-alaisesti ja niiden merkitys tunnustetaan. Kulttuuripoliittisesti tulisi vaikuttaa alan tärkeiden kansallisten laitosten perusrahoituksen nostamiseen julkaisu- ja tutkimustoiminnan varmistamiseksi.

Kulttuuristen vähemmistöjen musiikki ja tanssi sekä näiden ilmiöiden monikulttuuriset ulottuvuudet tuodaan entistä selkeämmin mukaan tutkimus- ja julkaisutoimintaan, ja molempia laajennetaan yhä voimakkaammin kansainvälisen yhteistyön suuntaan.

5. Kansanmusiikin ja kansantanssin perustutkimuksen rahoitus ja tulevaisuus

Alan tutkijoiden on vältämätöntä hankkeistaa tutkimusta suuremmiksi kokonaisuuksiksi rahoituksen saamiseksi. Tämä edellyttää aiempaa dynaamisempaa ja pitkäjänteistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Kansanmusiikin ja tanssin tutkijat ovat marginaalissa myös musiikin ja tanssin tutkimusyhteisössään: tarvitaan kokoavaa toimintaa, jossa fokuksessa on historiallisen kansanmusiikin ja kansantanssin tutkimus.

Myös kansainvälinen yhteistyö ja yhteiset hankeet ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa ovat tarpeen. Post doc-vaiheen rahoitusta tulisi yliopistoihin saada lisää nuorten tutkijoiden uran edistämiseksi. Tutkijoiden aktiivista liikkumista ja kansainvälistä toimintaa tulee tukea entistä voimakkaammin.

Tohtorikoulutuksen volyyymi on melko hyvällä tasolla. Sitä ei tarvitse radikaalisti nostaa, mutta koulutuksen laatua voidaan kehittää ja valmistuneiden työllistymisen mahdollisuuksiin tulee kiinnittää koulutuksen luonteessa huomiota. Yliopistojen tulee kannustaa tutkijuuteen taipuvaisia opiskelijoita jo maisteritasolla ja tarjota opinnoissa välineitä tutkijaksi pätevytykseen. Yliopistojen tulee kehittää tutkimuksen edellytyksiä laitoksissa. Sekä tieteellisen että varsinkin taiteellisen tutkimuksen haasteena on rahoituksen saaminen myös tohtorin tutkinnon jälkeiseen tutkimukseen. Sen edellytyksenä on opiskelijoiden rahoituksen hankkimisen valmiuksien kehittäminen jo opintojen aikana.

LIITE

KANSANMUSIIKIN JA KANSANTANSSIN VÄITÖSKIRJAT JA TAITEELLISET JATKOTUTKINNOT

Väitöskirjat

Tampereen yliopisto, etnomusikologia/musiikintutkimus

Hannu Saha 1996: Kansanmusiikin tyyli ja muuntelu.

Helmi Järviluoma 1997: Musiikki, identiteetti ja ruohonjuuritaso. Amatöörimuusikkoryhmän kategoriatyöskentelyn analyysi.

Jarkko Niemi 1998: The Nenets songs: a structural analysis of text and melody (Nenetsien laulut: tekstin ja melodian rakenneanalyysi).

Petri Hoppu 1999: Symbolien ja sanattomuuden tanssi. Menuetti Suomessa 1700-luvulta nykyaikaan.

Heikki Laitinen 2003: Matkoja musiikkiin 1800-luvun Suomessa.

Risto Blomster 2004: Mustalaismusiikki mielikuvissa, estradeilla ja omissa joukoissa.

Tuuli Talvitie-Kella 2010: Hääpolskasta haitarijatsiin - 1900-luvun alun tanssimusiikkikulttuuri eteläpohjalaisten tanssisoittajien kertomana, kokemana ja soittamana.

Marko Jouste 2011: Tullâčalmaaš kirdâččij 'tulisilmillä lenteli'. Inarinsaamelainen 1900-luvun alun musiikkikulttuuri paikallisen perinteen ja ympäröivien kulttuurien vuorovaikutuksessa.

Jari Eerola 2012: Vepsäläiset lühüdpajot: perusrakenteet, esityskäytännöt ja tyyllinen muutos.

Elina Niiranen 2013: Maria Feodorovan laulupolut. Vienankarjalaisen kansanlaulajan repertuaari musiikkisukupolven rakentajana.

Elina Seye 2014: Performing a Tradition in Music and Dance - Embodiment and Interaction in Sabar Dance Events (Perinteen esittäminen musiikin ja tanssin keinoin - Ruumiillistaminen ja vuorovaikutus sabar-tanssijuhlissa).

Helsingin yliopisto, folkloristiikka

Ann-Mari Häggman 1992: Magdalena på källebro: en studie i finlandssvensk vistradition med utgångspunkt i visan om Maria Magdalena.

Senni Timonen 2004: Minä, tila, tunne: näkökulmia kalevalamittaiseen lyriikkaan.

Lotte Tarkka 2005: Rajarahvaan laulu. Tutkimus Vuokkiniemen kalevalamittaisesta runokulttuurista 1821–1921.

Anna-Liisa Tenhunen 2006: Itkuvirren kolme elämää.

Kati Kallio 2013: Laulamisen tapoja. Esitysareena, rekisteri ja paikallinen laji länsi-inkeriläisessä kalevalamittaisessa runossa.

Helsingin yliopisto, musiikkitiede

Riitta Rainio 2010: Suomen rautakautiset kulkuset, kellot ja kelloriipukset. Äänimaiseman arkeologiaa.

Helsingin yliopisto, kasvatustiede

Minna Riikka Järvinen 1999: Maailma äänessä. Tutkimus pohjoissaamelaisesta joikuperinteestä.

Åbo Akademi, musiikkitiede

Niklas Nyqvist 2007: Från bondson till folkmusikikon - Otto Andersson och formandet av "finlandssvensk folkmusik".

Åbo Akademi, pohjoismainen folkloristiikka

Gunnel Biskop 2012: Dansen för åskådare. Intresset för folkdansen som estradprodukt och insamlingsobjekt hos den svenskspråkiga befolkningen i Finland under senare delen av 1800-talet.

Jyväskylän yliopisto, liikuntapedagogiikka

Pipsa Nieminen 1998: Four dance subcultures. A Study of Non-Professional Dancers' Socialization, Participation Motives, Attitudes and Stereotypes.

Maarit Ylönen 2004: Sanaton dialogi. Tanssi ruumillisena tietona.

Mariana Siljamäki 2013: Kulttuurinen kiinnostus heräsi tanssiharrastukseni myötä – flamenco, itämainen tanssi ja länsiafrikkalaiset tanssit tanssinopettajien ja -harrastajien kokemana.

Joensuun yliopisto, perinteentutkimus

Inka Välipakka 2003: Tanssien sanat. Representoiva koreografia, eletty keho ja naistanssi.

Turun yliopisto, sukupuolentutkimus

Anu Laukkanen 2012: Liikuttavat erot. Etnografisia kohtaamisia itämaisessa tanssissa.

Tieteelliset tohtorintutkinnot, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, kansanmusiikin aineryhmä

Saijaleena Rantanen 2013: Laulun mahti ja sivistynyt kansalainen. Musiikki ja kansanvalistus Etelä-Pohjanmaalla 1860-luvulta suurlakkoon. *Tutkijakoulutus.*

Pekka Huttu-Hiltunen 2009: Länsivienalainen runolaulu 1900-luvulla. Kuuden runolaulajan laulutyylin kulttuurisensitiivinen musiikkianalyysi. *Tutkijakoulutus*.

Rauno Nieminen 2008: Soitinten tutkiminen rakentamalla – Esimerkkinä jouhikko. *Kehittäjäkoulutus*.

Taiteelliset jatkotutkinnot (tohtorintutkintoja, ellei toisin mainita)

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, kansanmusiikin aineryhmä

Arja Kastinen 2000: Karjalaisen kanteleimprovisaation ideologiaan ja soitinakustisiin ilmiöihin pohjautuvaa musiikkia 15-, 14- ja 9-kielisillä kanteleilla.
Kirjallinen työ: Erään 15-kielisen kanteleen akustisesta tutkimuksesta.

Sinikka Kontio 2001: Veisuun mahti : Vanha virsikirja ja kansanveisuun tyylipiirteiden sovellus omassa musisoinnissa.

Anna-Kaisa Liedes 2005: Matkoja äänen maailmaan.

Minna Raskinen 2006: Improvisointi pienkanteleella (lisensointitutkinto).

Maari Kallberg 2007: Laulumatkoja Vienan Karjalaan.
Kirjallinen työ: A. O. Väisänen ja Miitrelän Ilja. Vienankarjalaisten joikujen piirteitä

Jouko Kyhälä 2007: Huuliharpun taipuisat kasvot
Kirjallinen työ: Vaaksan matkalla – diatonisen huuliharpun uudet mahdollisuudet

Timo Väänänen 2008: Väinämöisen kasvot – kantele symbolina.

Pekka Huttu-Hiltunen 2009: Länsivienalainen runolaulu 1900-luvulla: kuuden runolaulajan laulutyylin kulttuurisensitiivinen musiikkianalyysi.

Sari Kaasinen 2009: Erään karjalaisen naisen laulut.

Maria Kalaniemi 2009: Runonsoittoa ja paljelaulua
Kirjallinen työ: Rantakoivun alta runonsoittajaksi
Nuottikirja ja cd-levy: Kevään kurjet – Cranes of Spring

Sanna Kurki-Suonio 2009: Laulajan hiljainen haltioituminen.

Arnold Chivalala 2010: Chizentele: My Path to Original Artistry and Creative Fusion of Ngoma with Finnish Folk Music and Dance.

Hanni Autere 2011: Viululaulun eli yhtäaikaisen viulunsoiton ja laulamisen tutkiminen omien sävellysten kautta

Kirjallinen työ: Viululaulaja

Piia Kleemola-Välimäki 2011: Mutkankiverä – Sukellus suomalaiseen pelimanniviulismiin.

Ilona Korhonen 2012: Tulin kuin tulikipuna – Larin Parasken runolauluopissa.

Susanne Rosenberg 2014 : Kurbits - ReBoot, Svensk folksång i ny scenisk gestaltning

Kristiina Ilmonen 2014: Musiikkia vanhoilta ja uusilta laitumilta.

Outi Pulkkinen 2014: Sileän tilan laulu

Kirjallinen työ: Runolaulusta kokonaisvaltaiseen improvisointiin

Antti Paalanen 2015: Palkeen kieli - Vaihtoäänisen haitarin paljerytmiikka sävellystyössä.

LUONNOS